

UTGIVEN AV FLASKSKEPPARNA
GRUNDAD 9 NOV 1982

No. 1

FLASKPOSTEN

utgiven av "FLASKSKEPPARNA",
klubb för flaskskeppsbygge,
skepp, båtar, sjömanskap
och annat som tillhör hav
och traditioner.

Grundad 1982

Argång 1 No 1

Upplaga 35

Eftertryck tillåtes med
angivande av källa.

STYRELSE:

Ordförande Björn Thunberg

Sekreterare George Engström

Kassör Erik Lindholm

ORDINARIE LEDAMÖTER:

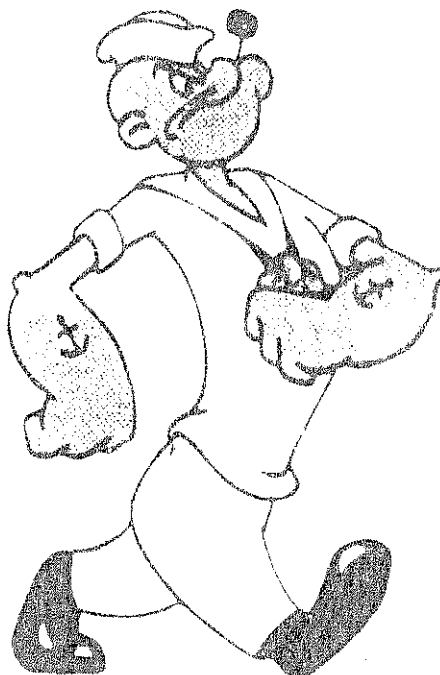
Inger Amberfält

Bo Larsson

Gunilla Pettersson

Börje Sjölin

Bengt Westerblom

Red. framför härmed ett varmt tack till Majvor Hansson som
utfört renskrivning av manus m.m.

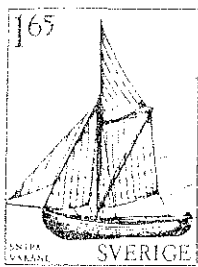
George Engström

Teckningar Björn Thunberg

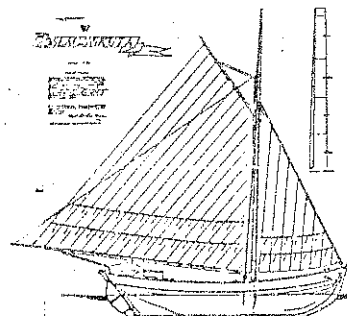
Layout Erik Lindholm

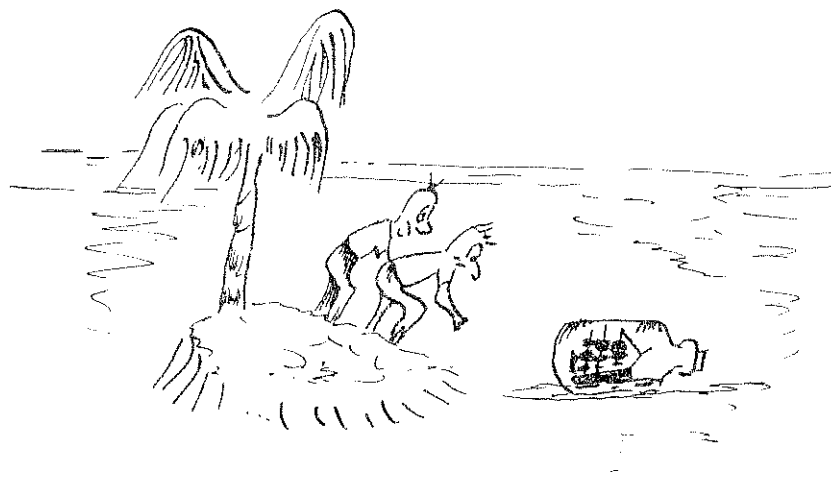
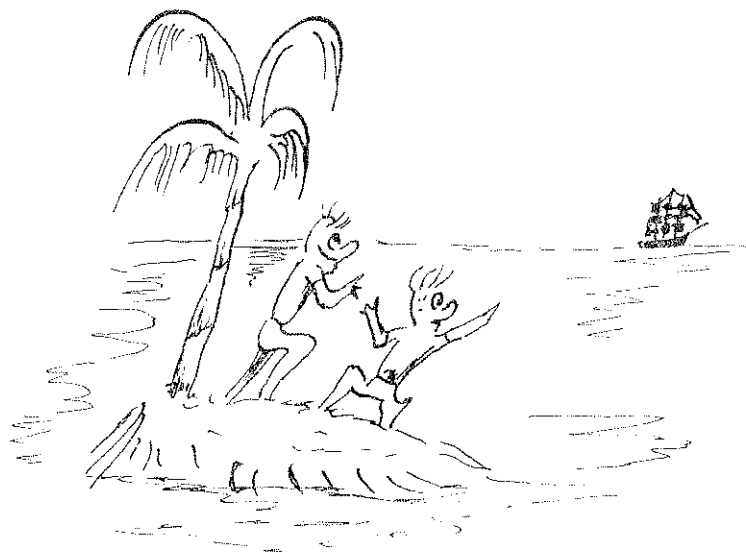
9 November 1982

Dagen är viktig för att några personer ur kursen flaskskeppsbygge vårterminen 1982 på Sjöhistoriska Muséet hade på initiativ av kursledaren Björn Thunberg beslutat att bilda en grupp med inriktning på flaskskeppsbygge. Vi - kursdeltagarna - hade under några terminer kommit underfund med att just denna speciella sysselsättning kan inrymma så mycket av skepp, båtar, sjömanskap och mycket annat som tillhör sjö och sjöliv. Helt förutsättningslöst träffades vi, Björn Thunberg, Inger Amberfält, George Engström, Bo Larsson, Erik Lindholm, Gunilla Pettersson, Börje Sjölin och Bengt Westerblom på Sjöhistoriska Muséet, invid Roslagsskutan Hoppets däcksoverbyggnad, en värdig inramning för att samtala om hur gruppen fortsättningsvis skulle arbeta. Samtalen rörde sig mest om organisationsformer. Några punkter som är viktiga. Medlemskortet, Björn lovade att utforma ett förslag. Gunilla lovade att ordna med tryckning av medlemskortet. Björn meddelade att vi fått löfte av Intendent Klas Helmerson på Sjöhistoriska Muséet att fortsättningsvis få ha träffarna i mässen på fyrskeppet Finngrundet. Stor glädje i gruppen !! Inger hade kaffe och bullar med, vilket också spred stor glädje. Intendent Klas Helmerson kom, slog sig ned och tog en kopp och berättade olika episoder bl.a. från Finngrundet. Vi avslutade kvällen och bestämde att åter träffas Torsdag 2 Dec. 1982 kl. 18.00.

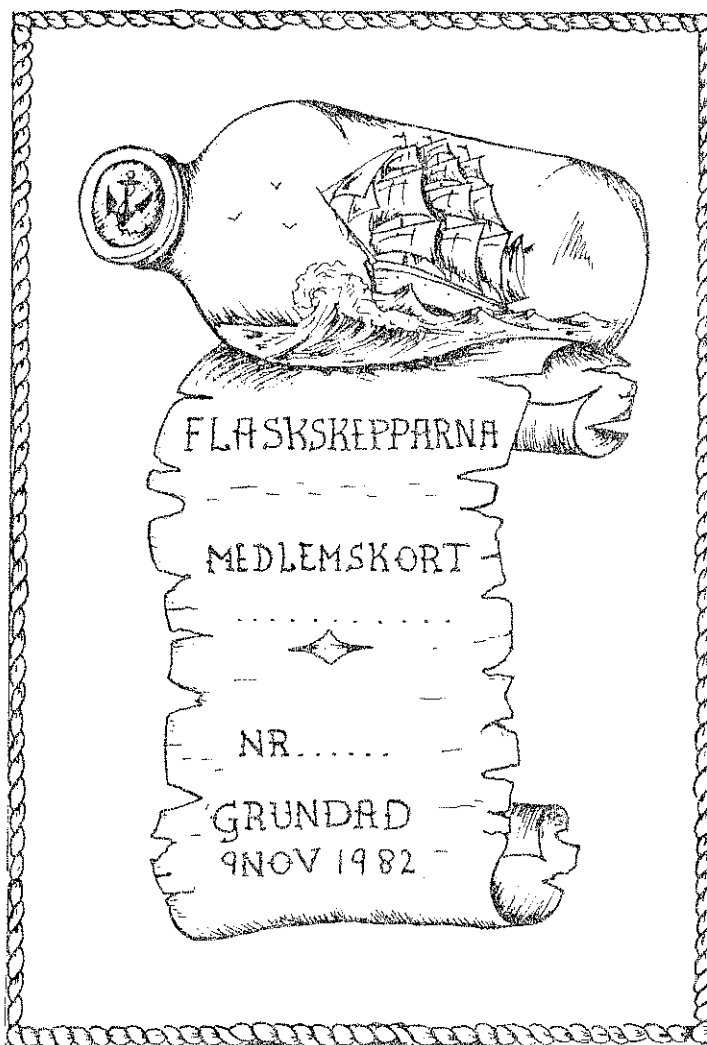
INGER
SPECIAL

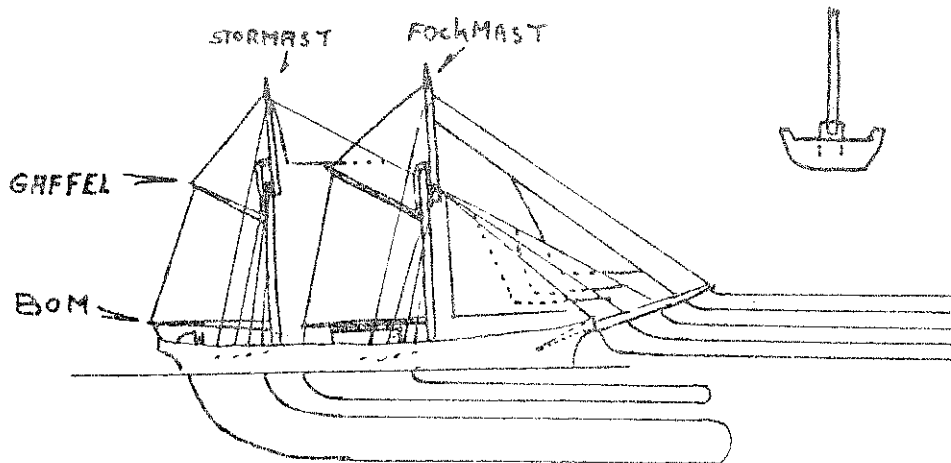
2 December 1982

En kulen och mörk förvinterkväll med litet regn. Promenad från Djurgårdsbron genom delar av gamla Galärvarvet förbi gamla dockan. Några åkte bil, men vid grinden till Finngrundet stod Björn och tog emot och lotsade in oss i den varma ljusa och trevliga mässen. Ater kaffe och bullar på bordet. På väggarna originalbilder från den tid då mässen användes på riktigt, en fin miljö. Björn förevisade förslag på olika typer av medlemskort och vi bestämde oss för det här:

Vi var eniga om att för nya klubbmedlemmar skulle gälla att ha genomgått kurs på Sjöhistoriska Muséet och att ha byggt minst en tvåmastad skonare som flåskskepp.

SKONARE

Namnet på gruppen diskuterades länge och väl och vi enades om det som står på kortet "Flaskskepparna"

Något som smög sig på var ekonomin. Vi beslutade att till Erik som lovat att vara uppbördsskeppare (kassör) betala 50:-.

Samtliga slantade upp och vi var överens om att det också för den närmaste framtiden skulle vara medlemsavgift. Vi får disponera Finngrundet utan kostnad men vi insåg att porto m.m. skulle dra kostnader. Till första försändelserna skänkte Gunilla privatpostmärken. Som loggboksförare lovade George att fungera och skänkte också första loggboken.

Träffarna skall för framtiden vara första Torsdagen i varje månad. Men skall vi vid varje möte kolla upp lämpligheten av den nästkommande Torsdagen.

När det gäller förtäring skall vi tills vidare försöka få någon rundgång på de backlagsmän- och kvinnor som skall ordna kaffe m.m. till kommande möten.

Med en viss tvekan för tjuvlarmet på Finngrundet avslutade vi en trevlig kväll.

TRAFF den 13/1 1983 PÅ FINNGRUNDET

Klas Helmersen tog oss med på en rundvandring och berättade dels om livet ombord och annan historik.

En detalj som vi blev mycket imponerade av var maskinrummet, för att inte tala om byssan. Vi fick uppfattningen bekräftad, att det ej går att jämföra med något annat.

Vi tackar härmed Klas för hans visade välvillighet.

För övrigt gick samtalen om klubbens framtid och dess fortsatta verksamhet. Medlemmarna ombads att skaffa material till vår tidning, som beräknas utkomma i februari.

Så mycket material till vårt premiärnummer har ej inkommit.

Men vi har en idé som döpts till " Kvartalsskeppet "

Det kan bestå av vilket flytetyg som helst.

(Egna skepp andras såll)

Sanna skepparhistorier eller fakta.

I brist på annat tager jag mig friheten att tjuvmönstra.

BYGGA FLASKSKEPP

AV

Björn Thunberg

Trolleri? Ja, kanske. Ett trolleri utfört i överbefolkade mörka skansar där den klumpiga sjömanskniven, det grova segelgarnet och skeppets tjocka färg fick utgöra trollstaven.

Båt för Allas eget trolleri sker under lugnare former. Vid köksbordets stadiga yta lär oss Björn Thunberg steg för steg att bygga vår egen båt. Det blir visserligen ingen fullriggare med skörade segel, doft av sisal, cocos och hampa och en dröm om varma hamnkrogen där flaskskeppet kunde bytas mot ett halvt gallon rom. Det blir i stället en liten fiskesmack med stor, fock, klyvare och bogspröt.

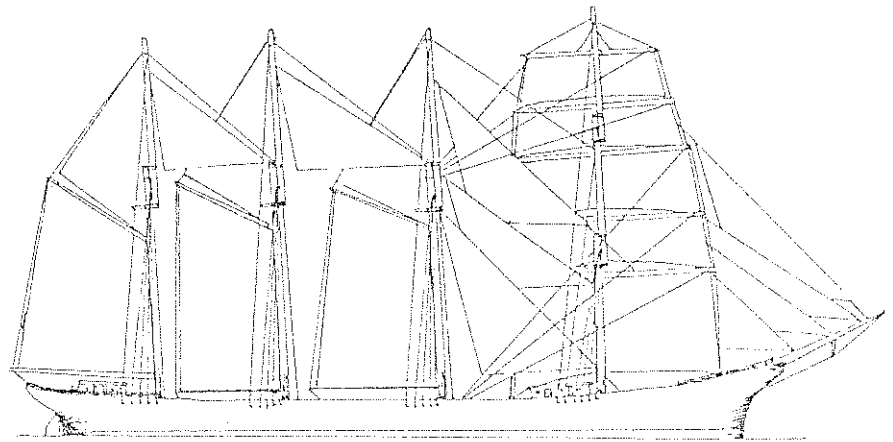
— Egentligen är det inga märkvärdigheter, säger Björn Thunberg. I korthet går det så till att ett litet modellskrov skjuts in med fälld rigg. På strategiska ställen i riggen har fästs en mängd trådar som mynnar utanför flaskhalsen. När man drar i trådarna reses hela riggen. Vem som helst kan klara det, anser jag. Kniv, stämjärn, träbit, tandpetare, papper, lim, färg och sandpapper är vad som behövs. Kostnaderna är små och köksbordet duger utmärkt som arbetsplats.

— Det typiska flaskskeppet är fullriggaren, men det går utmärkt att bygga modeller av sin egen segel- eller motorbåt. Jag själv har till exempel byggt både Laurinkostrar, optimistjollar och Vaxholmsbåtar som priser till tävlingar.

SKUMMANDE HAV

Ett flaskbygge börjar med att hitta rätt flaska. Krogarna, speciellt utomlands, har många flaskor av originell fason. Man behöver inte använda spritflaskor, flaskor från hushållet går också bra. Se bara till att glaset är slätt, rent och torrt. En butelj med stor hals gör det enklare att skjuta in ekipaget och underlättar debutbygget.

En del vill ha en bakgrund för sitt skepp, en himmel, ett landskap. Det är

skala 1:1

lätt fixat om man tillverkar en specialpensel, se fig 1. Ta bort träskaffet från metallskoningen på en vanlig vattenfärgspensel. Trä en spiralfjäder, från någon gammal kulspetspenna, över skaft och metallskoning. Knyt fast ett snöre nära penselhåren. Genom att dra i snöret vinklas penselhåren mot flaskans innervägg och det går bra att måla

även inne i flaskan.

När flaskan är helt torr läggs havet in. Använd linoljekitt från färghandeln. Färgsätt med oljefärg på tub och blanda i litet krita. Knåda till bra konsistens. Man kan även använda modellera eller plastelina, men jag tycker det är lättare att få vitt skum på vågtopparna med linoljekitt.

Fig 1.

Olika specialverktyg. Uppifrån och ner: pensel med led. En spiralfjäder från en kulspetspenna och ett snöre vid penselhåren gör att man kan måla inne i flaskan. Pinn med rakblad för att kapa riggtrådarna. Vinklad metallstav för att skjuta in hav och båt. Griptång för att iyfta in däcksoverbyggnad. Griptången består av en vinklad metallstav som kan skjutas inne i ett rör. I änden på röret är en liten vinklad läpp pålodd.

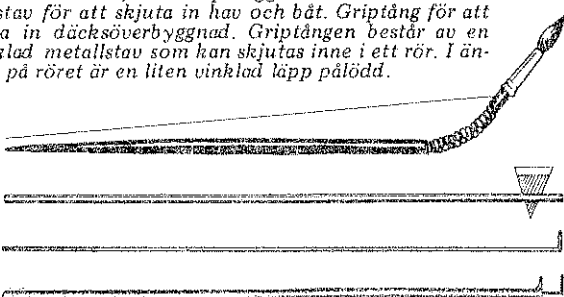
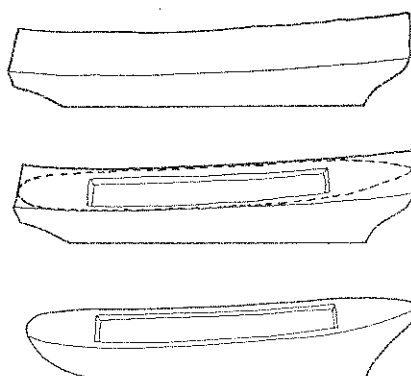

Fig 2.

För- och akterprofil sågas till. Skrovlinjerna formas.

Rulla ut långa smala tarmar av kittet och peta in dem i flaskan. Med en specialgjord metallstav (se fig 1) plattar man ut havet och knådar till brottsjöar. Se till att vattnet är helt plant där båten senare skall placeras.

BYGG SKROVET

Medan flaskan torkar börjar vi med skrovet. Mät först upp hur högt ekipaget inklusive hav, skrov, rigg och vimpel får vara för att rymmas inne i flaskan. Lägg in en tandpetare i flaskan och mät "takhöjden". Kolla också hur vid flaskhalsen är, så du vet hur brett och högt skrovet får vara för att kunna skjutas in i öppningen.

Välj ut en vacker båt — en du alltid gillat. För premiärbygget väljer vi som sagt en enkelt riggad båt. Fyrmastade barkar är till för dem som tränat länge. Vill du någon gång bygga en sådan rekommenderar jag en kurs, till exempel en som Sjöhistoriska Museet i Stockholm ordnar. Eller också låna en bok i ämnet. ICA-förlaget har gett ut en, "Bygga flaskskepp", som inte är helt enligt mina byggmetoder men som ändå kan fungera.

Börja med att göra en grov skiss i skala 1:1.

Starta med att såga till en torr träbit, helst al men andra träslag går också bra. Undvik balsa, eftersom träet är så poröst att de små, små hålen som senare skall borraras lätt kittar igen.

Steg 1. Forma för- och akterprofil. Se fig 2.

Steg 2. Sätt fast träbiten i ett skruvstycke.

Steg 3. Snida till däck. Gör ett vackert språng. Tänk på att skrovets höjd inte bör överstiga halva halsens bredd. Gröp ur med stämjärn (0,5 cm) så att sittbrunn, reling, för- och akterdäck erhålls.

Steg 4. Forma skrovets linjer, Fig 2. Använd lövsåg, kniv, rasp, sandpapper. Genom att sitta forma skrovlinjerna kan träbiten sitta kvar i skruvstycket under steg 1—3. Eventuella däcköverbyggnader, kajuta, doghouse osv sätts fast på däck först när hela båten är på plats inne i flaskan.

Steg 5. Måla skrov, reling och däck. Försök att inte darra på hand. Använd Humbrols hobbylackfärg.

En dekor- eller snobblinje förhöjer skönhetsvärdet. Gör så här: Ritsa ett vasst spår längs bordläggningen och limma dit en tunn tråd i passande färg. Fäst tråden med några klickar genomskinligt lim eller utspädd fernissa. För att ritsen skall bli rak och följa skrovet tillverkar du en egen mall: Fäst två nålar med 1,5 mm mellanrum i en liten träkloss. Den övre nålen sticker ut 3 mm och den undre 0,5. Klossen förs längs skrovsidan där den långa övre nålen följer över däckslinjen och den korta ritsar spåret. I ritsen läggs sedan den tunna tråden.

Steg 6. När de tre färglagren helt torkat borraras hålen för mastfot, vant,

Fig 3

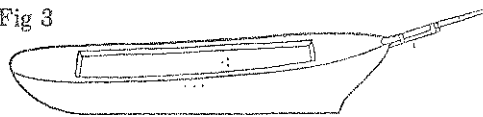

Fig 4.

Hålen i skrov och rigg borraras för vant, riggtrådar och mastfot.

Fig 5.

Den ledade mastfoten.

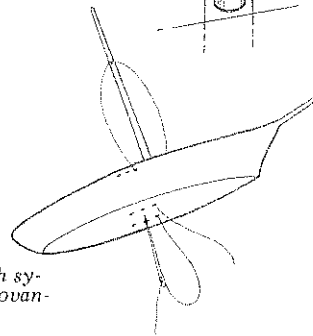
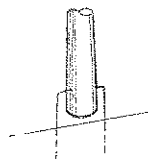

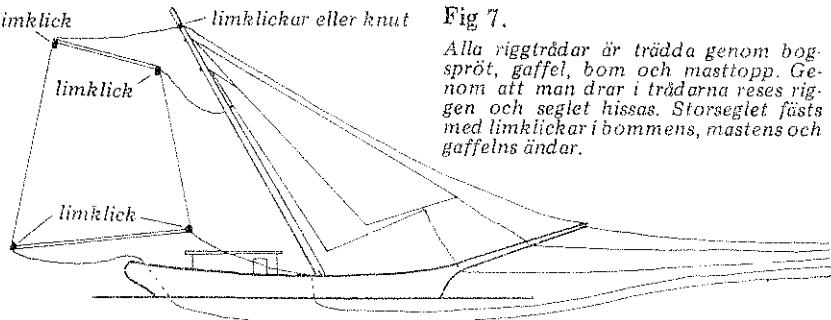
Fig 6.

Med nål och sytråd sys sidovanten fast.

limklick

limklickar eller knut

Fig 7.

Alla riggtrådar är trädade genom bogspröt, gaffel, bom och masttopp. Genom att man drar i trådarna reses riggen och seglet hissas. Storseglet fästs med limklickar i bommens, mastens och gaffelns ändar.

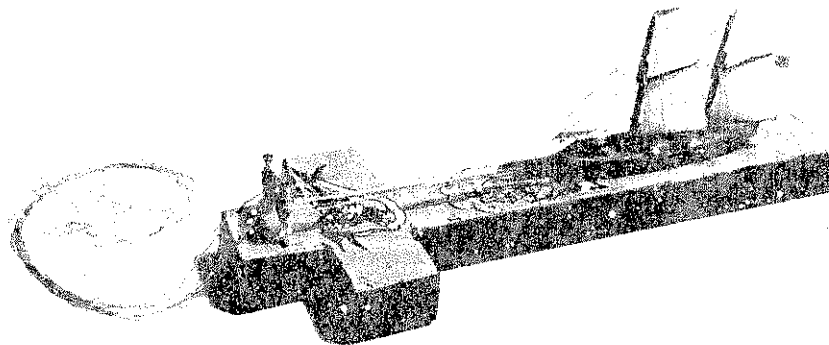
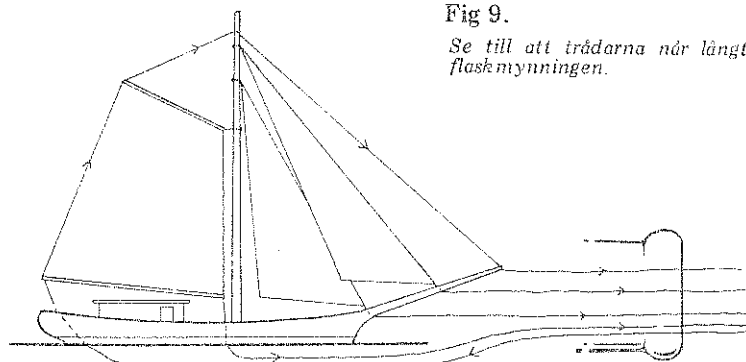

Fig 8. Båten sitter på rigghorset. Riggen är fäst runt spikarna.

Fig 9.

Se till att trådarna når långt utanför flaskmynningen.

bogspröt och resning av riggen. Se fig 3. Använd synål som borr.

TILLVERKA SEGEL OCH RIGG

Till mast, bom och bogspröt används tandpetare som rundas ner till lagom dimension. Segel och vimplar tillverkas av ganska tunt böjbart papper (ibland tyg). Buken får man genom att spänna ihop bom och gaffel när riggen reses.

I riggen borraras de hål som behövs för vant och resning. Se fig 4 och 7. Ett hål borraras i längsled i masttoppen och något under detta ännu ett hål för gaffeln. Två hål görs i masten för fockstagen och ett i tvärskeppsriktningen för sidovanten. I bogsprötet borraras tre hål. Hålet i skrovet för bogsprötet bör vara 15 mm djupt, eftersom påfrestningarna på bogsprötet blir stora. Vertikala hål borraras i gaffelns och bommens båda ändar.

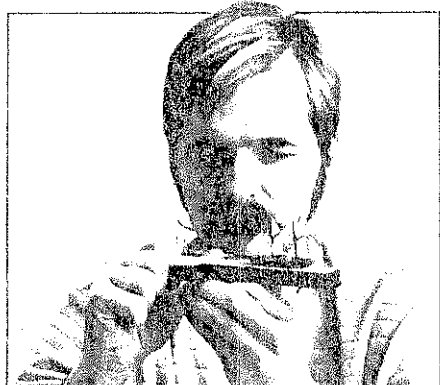
Storseglet limmas sedan fast utefter bom och gaffel. Lägga en sträng av vitt trälim längs hela bommen respektive gaffeln. Vill man, kan man rita vådor i seglet med en vass blyertspenna eller tuschpenna.

MASTA PÅ

För att kunna masta på krävs en mast — den har vi redan —, en mastfot och riggtrådar.

Mastfoten tillverkar du av tunn pianotråd, som bockas till ett upp och nedvänt "U" och fungerar som gångjärn när masten reses. Se fig 5.

Mastfoten sticks ner i de två främre hälen mitt i båten. Masten reses upp och hålls i önskad vinkel med ett lätt tryck med pekfingeret på masttoppen. Därpå träder riggmästaren in på arenan. Det är en mycket viktig person.

Björn Thunberg, stor expert på flaskbygge, har rest sin modell på riggkorset.

Slarvar han, har dålig ordning osv, kan hela bygget spolieras. Rigg, segel och master kan så småningom trassla ihop sig. — Det stolta flaskskeppet förvandlas till en sk "Sailors grave" med en värdelös Gordons Gin-flaska fylld med ett snår av snören, tandpetare och pappersbitar!

Med stort lugn skrider vi således till verket. Börjar sy tråden genom det akre av de tre hålen vid relingslisten och in i det tvärgående hålet i masten och vidare ner genom relingshålet på andra sidan. Se fig 6. Vanten sys slutgiltigt fast under skrovets botten ungefär som man fäster en trådände i en söm. Fockvanten fästs med en knut i masten och sys därefter genom bogsprötet.

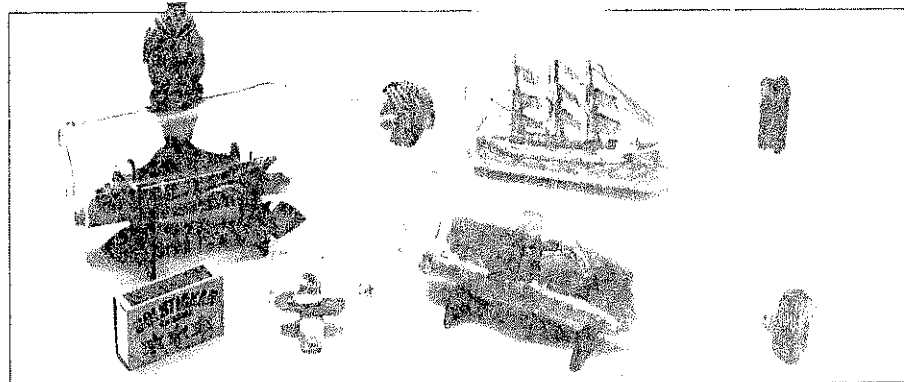
Riggtråden för gaffel och storsegel sys genom hålen enligt fig 7.

Storseglet, vanten och riggtrådarna är nu klara och riggen kan provresas. Om sytråden verkar ludda av sig, så dra den genom litet bivax innan du börjar sy i riggen.

PROVRESNING

Placera hela ekipaget på det sk riggkorset. Se fig 8.

Ett riggkors består av en ca 2 x 2 cm tjock brädbit. Korsets långa del skall vara 20 cm, tvärbalken 5 cm. En enkel infällning görs i vardera delen så att bitarna kan sammanfogas till ett kors. Slå i två spikar just vid tvärkorset.

Alla sorters båtar kan byggas i flaska. Från vänster syns en oljetanker, optimistjolle och fullriggare. Alla byggda av Björn Thunberg. Längst bak syns minifullriggaren Jarremas.

Runt spikarna lindas riggtrådarna upp. Där skrovet skall placeras på den långa delen av korset slår man i en nål, som sedan skrovet kan stickas fast i.

Med skrovet fastsatt på riggkorset reses riggen. Riggtrådarna spänns så hårt att vanten blir lagom strama. Lägga fast riggtrådarna runt de två spikarna. Limma dit förseglen med en limsträng på förstagen. Lägga limklickar vid mast, bom och gaffel enligt fig 7. Obs! Ej några limklickar i bogsprötets hål!

DEN STORA RESNINGEN

Det stora ögonblicket för en flaskbyggare är resningen av riggen inne i flaskan. Det är här det hemlighetsfulla får sitt avslöjande. En hel hög med små stickor, trådar och papper slår plötsligt ut i blom och reser sig till en ståtlig rigg!

Så här går det till: Skrovet och den liggande riggen skjuts in och läggs på plats på den rand av kitt som just lagts in. Lägga seglen så att de går in i flaskan utan att veckas. Tryck fast skrovet med den vinklade specialstaven vi nämnde i fig 1. Se till att alla riggtrådar sticker ut ordentligt ur flasköppningen. Håll mycket noga reda på tamparna, märk dem gärna med tejp! Se fig 9.

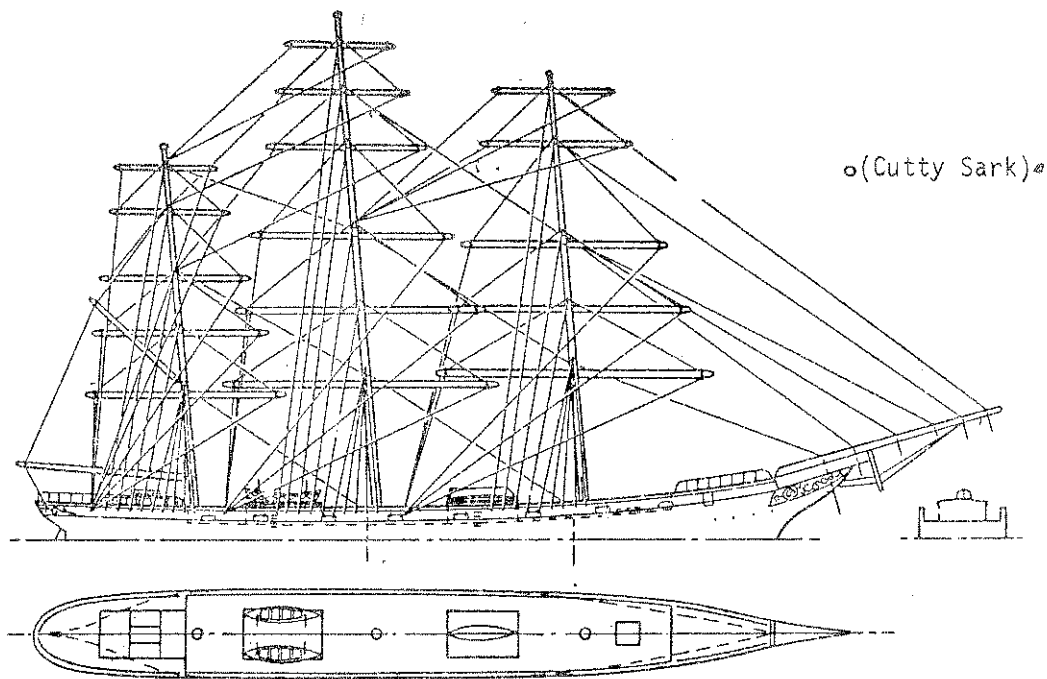
Dra nu försiktigt upp riggen. När vanten blir lagom sträckta tejpas riggtrådarna fast på flaskhalsens utsida. Lås fockvanten med en liten limklick, som läggs på trådarna just där de går igenom hålen i bogsprötet. Låt torka.

Innan trådarna skärs av, kolla med ett lätt tryck på fockstagen att limmet bitit fast — om ej, riskerar du att sytråden glider ut genom hålen i bogsprötet när tejpens tas bort och hela flaskbygget spolieras.

Skär av trådarna precis under bogsprötet. Riggtrådarna som kommer fram under skrovet skärs också av och petas in i kittet så att de ej syns. Som hjälpmedel att kapa trådarna använder vi en liten pinne med en pålimmad rakbladsbit.

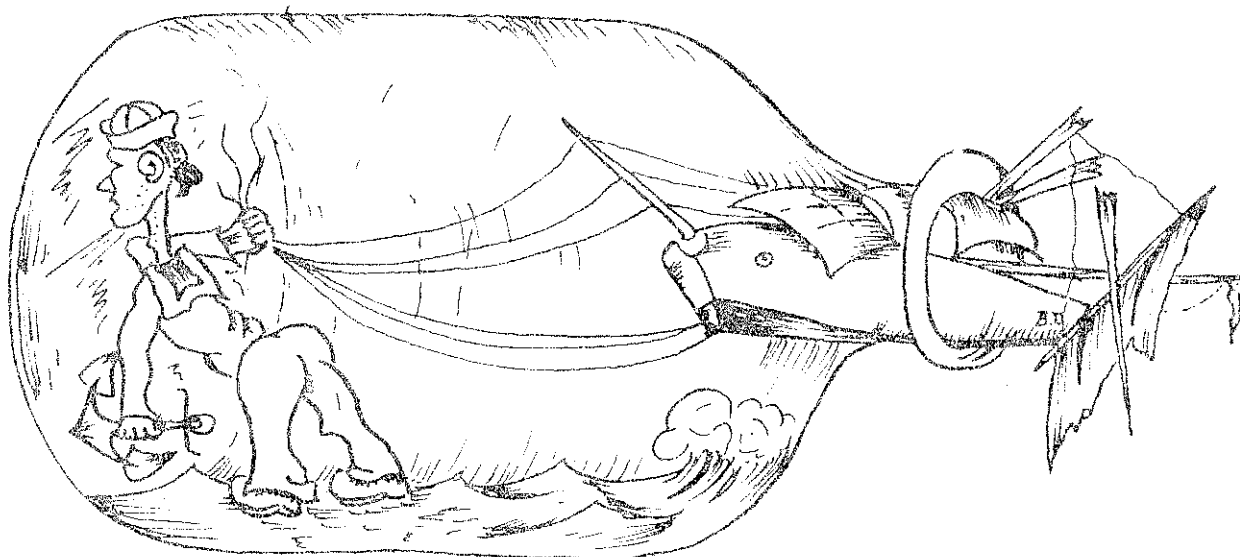
Montera slutligen på däcksoverbyggnaden. Skjut in den med specialverktyget i fig 1. Låt flaskan stå och vädra ur en vecka. Plugga därefter igen flaskan med en kork, och placera trefn på ett stativ. □

EN FLASKSKEPPARE GER SIG EJ

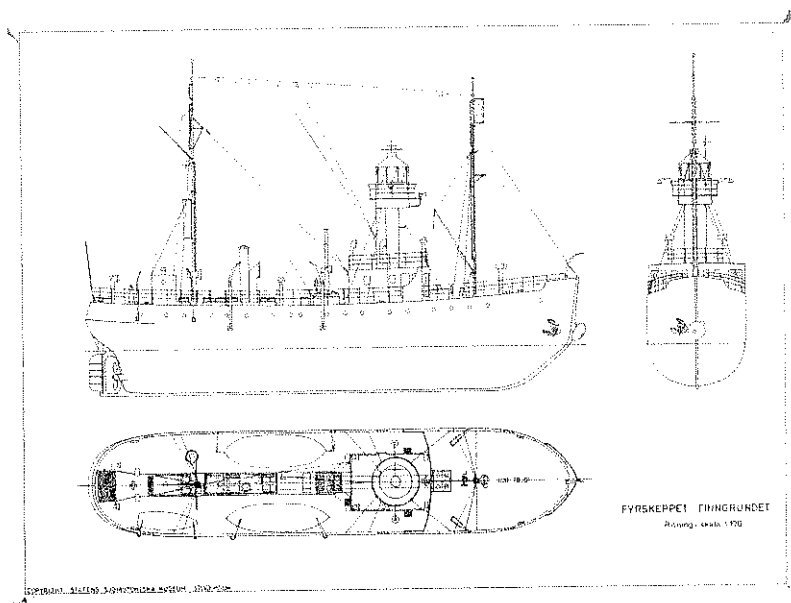

o(Cutty Sark)o

Före

Efter

Vårt "Klubbhus"
Fyrskippet Finngrundet

Flaskskeppsbygge
ritningi skala 1:1

TORSDAGEN DEN 3/3 1983 kl 18:00 KLUBBTRÄFF
PÅ
FINNGRUNDET o Isbrytaren s:T ERIK

Föredrag med bilder
av
Tattoo Artist Björn Thunberg
member of

N.T.C.W
U.S.A

National Tattoo Club of the World

E.T.A.A
England

European Tattoo Artists Association

Nästa nummer stort repotagefrån Tema: Tattoo

